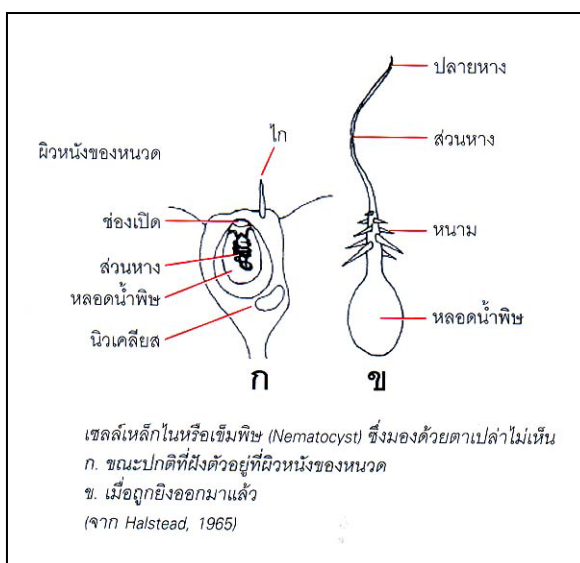

อันตรายจากแมงกะพรุน

แมงกะพรุน (Jellyfish) จัดอยู่ในประเภทสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ลักษณะลำตัวใสและนุ่มมีรูปร่างคล้ายร่มหรือระฆังคว่ำ เรียกว่า “Medusa” ด้านบนมีลักษณะ傘 มีปากอยู่ตรงกลางลำตัวบริเวณรอบปากมีส่วนที่ห้อยยื่นเป็นพู่ จำนวนสี่พู่ในลักษณะสมมาตร มีทางเดินอาหารและกระเพาะอาหาร มีน้ำเป็นองค์ประกอบของร่างกายมากถึง 95 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีสมองแต่มีระบบประสาท เส้นประสาทต่อกันเป็นร่างแหตามลำตัวและหนวดเพื่อรับสัมผัสและตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม สามารถเคลื่อนที่โดยการยืดหดกล้ามเนื้อด้านในและด้านนอกสลับกัน

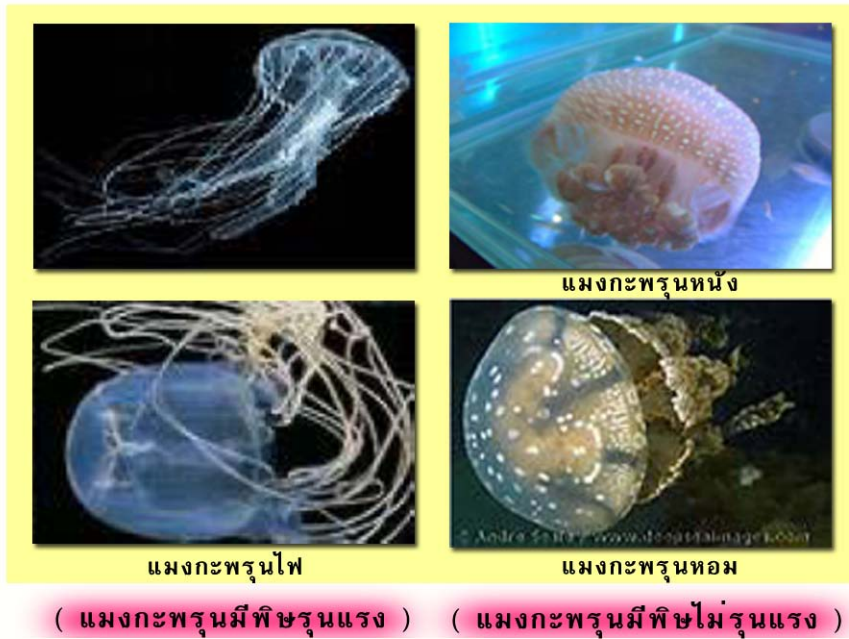
สามารถว่ายน้ำได้ แต่แมงกะพรุนส่วนใหญ่จะดำรงชีวิตโดยการลอยตามกระแส

แมงกะพรุนจัดเป็นแพลงก์ตอนที่มีขนาดใหญ่ที่สุด อาหารของแมงกะพรุนได้แก่สัตว์น้ำพวกกุ้ง ปลา แมงกะพรุนจะจับเหยื่อด้วยหนวดที่มีเข็มพิษ (nematocyst) ซึ่งมีจำนวนมาก บริเวณรอบปากและมีขนาดเล็กมากไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า เข็มพิษเหล่านี้สามารถทำให้เหยื่อสลบหรือตายได้ แมงกะพรุนแต่ละชนิดมีเข็มพิษและความรุนแรงของพิษแตกต่างกัน

แมงกะพรุนโดยทั่วไปมีประมาณ 250 ชนิด แต่ละชนิดจะมีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณตั้งแต่ 2-200 ซม. ชนิดที่มีขนาดใหญ่จะพบมากบริเวณขั้วโลก แต่ละชนิดจะมีสีแตกต่างกัน พวกที่มีขนาดเล็กมักจะมีสีสดและเข้ม เช่น สีชมพู ม่วง เขียว หรือใสไม่มีสี ส่วนพวกที่มีขนาดใหญ่มักจะมีสีฟ้า น้ำตาล หรือขาวขุ่น บางชนิดสามารถเรืองแสงได้ในที่มืด สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปตามบริเวณชายฝั่งทะเลและท้องทะเล จะพบมากในเขตอบอุ่นและเขตร้อน แมงกะพรุนส่วนใหญ่จะลอยอยู่บริเวณผิวน้ำแต่ก็ยังมีบางชนิดที่พบในน้ำลึกถึง 200 เมตร ชนิดที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้ เช่น แมงกะพรุนหนัง แมงกะพรุนหอม แมงกะพรุนหลอดข่อง พบในประเทศไทย และเขตน่านน้ำเขตร้อนทั่วไป ส่วนชนิดที่มีพิษร้ายแรง เช่น แมงกะพรุนไฟ แมงกะพรุนสาหร่าย เป็นต้น อีกทั้งยังมีสายพันธุ์ที่พบในน้ำจืดอีก 3 ชนิด ได้แก่ แมงกะพรุนสายน้ำไหล (Craspedacusta sowerbyi) ในประเทศไทยพบในลำน้ำเข็ก อ.เขาชัยสน จ.เพชรบูรณ์ แมงกะพรุนสายน้ำนิ่ง (Craspedacusta sinensis) พบในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ แม่น้ำโขง เป็นต้น และ ชนิดสุดท้ายคือ Craspedacusta iseana พบในประเทศญี่ปุ่น แมงกะพรุนทั้ง 3 ชนิดนี้แตกต่างกันที่การเรียงตัวของหนวดและแหล่งที่อยู่อาศัยเท่านั้น ในขณะที่วงจรชีวิตและพฤติกรรมแทบไม่มีอะไรแตกต่างกัน

พิษในแมงกะพรุนเป็นกลุ่มสารที่มีความซับซ้อนและสามารถทำให้เกิดโรคในมนุษย์ สารพิษเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อหลายระบบเช่น พิษต่อหัวใจ พิษต่อประสาท พิษต่อผิวหนังทำให้เกิดการเน่าตาย พิษต่อกลิ้ามเนื้อเรียบและกล้ามเนื้อลาย พิษสลายเม็ดเลือดแดง พิษต่อเซลล์ เป็นต้น ความรุนแรงของพิษแมงกะพรุนขึ้นอยู่กับชนิด และบริเวณผิวหนังที่ถูกเข็มพิษ อาการที่เกิดขึ้นตอนที่ถูกเข็มพิษคือทำให้บริเวณดังกล่าวเป็นผื่นแดง ปวดแสบปวดร้อน ตกเลือด เกิดอาการชา รวมไปถึง อาการปวดท้อง จุกเสียด แน่นหน้าอกและเป็นไข้ บางรายอาจมีอาการท้องร่วง บริเวณที่ถูกเข็มพิษมักเป็นรอยแผลไหม้ อาจทำให้เกิดอาการอักเสบหรือติดเชื้อ เกิดแผลพุพองเป็นหนอง ผิวหนังลอก ผู้เคราะห์ร้ายบางรายอาจมีอาการกลัมนเนื้อเกร็งที่ช่องท้องและหลัง เหงื่อออกมาก น้ำตาและน้ำมูกไหล สูญเสียการทรงตัว หายใจลำบาก เม็ดเลือดแดงถูกทำลาย การทำงานของไตผิดปกติ ในรายที่ถูกพิษมากและเป็นชนิดที่ร้ายแรงจะมีอาการชักจนหมดสติอาจถึงตายได้ หรือบางรายอาจมีอาการเสียวแสบแสบหลายวัน

การบำบัดรักษา เมื่อถูกเข็มพิษของแมงกะพรุน ควรรีบนำผู้ป่วยขึ้นจากน้ำทะเลโดยเร็วที่สุด ถ้าหากถูกพิษมากจนไม่สามารถว่ายน้ำได้ จึงควมคุมสติไว้แล้วพยายามพยุงตัวขึ้นฝั่ง จากนั้นเอาน้ำทะเลชะล้างบาดแผลโดยเร็ว เพื่อให้ชะล้างเอาพวกพิษออกไป บางครั้งจะมีหนวดของแมงกะพรุนขาดติดมากับผิวหนังของผู้เคราะห์ร้ายด้วย อย่าใช้มือเปล่าหยิบออกเด็ดขาด เพราะพิษอาจจะถูกที่มืออีกก็ได้ ให้ใช้ผ้า กระดาษ หรือใบไม้หยิบเอาหนวดออกทิ้งไป อย่าถูหรือขยี้บริเวณที่โดนพิษ เพราะจะทำให้พิษแพร่กระจายเร็วขึ้น ถ้าในกรณีที่หาน้ำแข็งได้ ให้ใช้น้ำแข็งประคบแผลไว้ จากนั้นจุ่มหรือแช่แผลในน้ำส้มสายชูหรือน้ำส้มคั้นระยะ 30-60 นาที แล้วใช้ผงแป้งหรือน้ำมันทาผิวหรือครีมทาผิว ทาบริเวณบาดแผล หรืออาจใช้ฟักบัวทะเลบด

โปะลงบนบาดแผลก็ได้เช่นกัน แล้วจึงล้าง
แผลด้วยน้ำทะเลอีกครั้งทิ้งไว้แห้ง ถ้ามีจี๊ผึ้งก็
ให้ทาทุก 2-3 ชั่วโมง หลังจากทำการปฐม
พยาบาลเสร็จแล้ว ก็ควรนำผู้เคราะห์ร้ายไป
หาแพทย์เพื่อทำการรักษาต่อไป

ผักบุ้งทะเลพบเห็นตามหาดทรายชายทะเลทั่วไป

ตามที่เราทราบแล้วว่าพิษที่เกิดจาก
แมงกะพรุนเนื่องมาจากเข็มพิษที่แทงเข้าสู่
ผิวหนัง ฉะนั้นเพื่อเป็นการป้องกันที่ดีก็คือ
การสวมเสื้อผ้าให้มิดชิดในขณะที่เล่นน้ำหรือ
อยู่ในน้ำทะเล เพราะว่าเข็มพิษของพวกนี้มีโอกาสที่จะทะลุผ่านเสื้อผ้าได้ยาก ตามปกติจะพบ
แมงกะพรุนมากในช่วงปลายฤดูร้อนถึงฤดูฝน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังฝนตกใหม่ๆ แม้ว่าหนวดของ
แมงกะพรุนจะหลุดออกจากตัว แล้วก็ตาม แต่พิษก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะไปแตะต้องตัวหรือ
หนวดของแมงกะพรุนด้วยมือเปล่า การเตรียมยาพวกแอลกอฮอล์ แอมโมเนีย จี๊ผึ้ง และครีมทาตัว ทิตตัว
ไปเที่ยวชายทะเลก็เป็นวิธีป้องกันเพื่อรับกับสถานการณ์ที่ไม่คาดฝันที่ดีอีกวิธีหนึ่ง

